

OPVOEDEN, JE KAN EROVER PRATEN!

RAPPORT

Over de trefdagen

‘OPVOEDINGSONDERSTEUNING EN MIGRATIE-INTEGRATIE’

De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning

Werkgroep ‘diversiteit en opvoedingsondersteuning’

jongere welzijn
JONG LEVEN RICHTING GEVEN

Inhoud

Inleiding	3
Uitgangspunten van opvoedingsondersteuning	4
De trefdagen.....	4
Een literatuuroverzicht.....	6
Kennis en ervaringen uit de migratie-integratie sector	7
Speeddaten	9
Dialogotafels.....	9
Enkele uitspraken	11
Beeldmateriaal	11
Wat hebben we geleerd, gecapteerd?	12
Besluit	13

Inleiding

Het decreet opvoedingsondersteuning van 13 juli 2007 omschrijft hoe de Vlaamse overheid opvoedingsondersteuning wil organiseren in Vlaanderen en Brussel. De preventieconsulenten van het agentschap Jongerenwelzijn kregen door dit decreet de naam van Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning en nieuwe opdrachten. Bij het uitvoeren van deze opdrachten, gaan de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning in op vragen en noden inzake opvoeding en OO die in hun regio leven. Deze regio's zijn: West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Limburg, Antwerpen en Vlaams-Brabant & Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Zo faciliteerden de vijf teams van Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning begin 2012 in elke regio een trefdag 'opvoedingsondersteuning en migratie-integratie' voor iedereen die betrokken is bij:

- *ouders met een migratiegeschiedenis*
- *opvoedingsondersteuning*

Met dit rapport zoomen de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning in op de resultaten van deze ontmoetingsdagen over het thema 'opvoedingsondersteuning voor ouders met een migratiegeschiedenis'. Ze leggen daarbij de klemtoon op:

- *wat ze geleerd en ervaren hebben*
- *bedenkingen, ideeën en signalen die ze gecapteerd hebben.*

Dit rapport gaat van start met de uitgangspunten van opvoedingsondersteuning die de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning hebben voorgesteld. Dan volgt een toelichting over de aanleiding, de bedoeling en de respons op de trefdagen 'opvoedingsondersteuning en migratie-integratie'.

Vervolgens geven we u een idee van het literatuuroverzicht van het Vlaams Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning (EXPOO). Daarna delen we de ingebrachte kennis en ervaringen van sprekers uit de migratie-integratie sector met u.

Hoe we de trefdagen verder hebben georganiseerd en wat dat heeft opgeleverd vind u onder de thema's: "Speeddaten", "Dialogotafels" en "Beeldmateriaal".

Elk thema eindigt met een besluit over een diversiteit aan visies, bedenkingen, ideeën en suggesties die tot uiting kwamen of over het resultaat van een bepaalde techniek.

Wat we hebben geleerd/gecapteerd hebben we samengebracht in een bondig overzicht.

Dit rapport wordt afgerond met een algemeen besluit, een antwoord op:

- *Hebben ouders met een migratiegeschiedenis (andere) vragen twijfels of spanningen m.b.t. opvoeding?*
- *Hebben zij toegang tot huidige opvoedingsondersteunende initiatieven?*
- *Moeten er bijkomende of bijzondere inspanningen gebeuren voor ouders met een migratiegeschiedenis?*

Sonia Fort, voor de werkgroep 'diversiteit en opvoedingsondersteuning'

Uitgangspunten van opvoedingsondersteuning

Er bestaan heel wat definitie van opvoedingsondersteuning. Het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning omschrijft opvoedingsondersteuning als de laagdrempelige, gelaagde ondersteuning van opvoedingsverantwoordelijken bij de opvoeding van kinderen.

- **Laagdrempeligheid** van het aanbod is noodzakelijk wil opvoedingsondersteuning toegankelijk zijn voor 'alle' ouders met een diversiteit aan noden, vragen en behoeften. Toegankelijk zijn verwijst naar de mate waarin een aanbod bereikbaar, beschikbaar, begrijpbaar, betaalbaar en bruikbaar is.
- Verschillende functies onderscheiden zich: informatie en voorlichting, sociale en emotionele steun, praktische steun en pedagogisch advies. De **gelaagdheid** situeert zich in deze diversiteit, maar verwijst ook naar een getrappt systeem, waarbij opvoedingsondersteuning bedoeld is voor gewone opvoedingssituaties of opvoedingsspanningen, terwijl opvoedingscrisisen of opvoedingsproblemen eerder naar de hulpverlening dienen verwezen te worden.
- Het begrip **opvoedingsverantwoordelijken** wordt heel ruim ingevuld: van ouders tot professionelen of vrijwilligers die op grond van hun activiteiten verantwoordelijkheid nemen/dragen in de opvoeding van kinderen.
- Het lijkt erop dat opvoedingsondersteuning vaak geassocieerd wordt met de opvoeding van jonge kinderen. Toch bedoelt het decreet alle leeftijdscategorieën van **0 tot 18 jaar**.

Wat zijn dan belangrijke uitgangspunten wanneer we het hebben over opvoedingsondersteuning?

- Opvoedingsondersteuning heeft veel **raakvlakken** en een wisselwerking met kinderopvang, school, jeugdwerk, vrijetijd, vriendenkring, buurt,
- Wanneer de opvoedingsbalans uit evenwicht gaat, weten ouders dat meestal te herstellen en verloopt opvoeden doorgaans goed. Toch kan bij ouders een zekere **opvoedingonzekerheid** ontstaan en dat is dus heel **normaal**. Alle ouders zitten wel eens met twijfels of stellen zich vragen bij het verloop van het opvoedingsproces, het gedrag van hun kind of hun handelen als ouder.
- Het aanbod opvoedingsondersteuning is ondertussen zeer divers. Het is pas effectief ondersteunend als ouders het als ondersteunend ervaren, als het aan hun verwachtingen voldoet. Het mag geenszins betuttelend, bedreigend of veroordelend overkomen. De vragen van **ouders zijn de referentie** bij de ontwikkeling en bijsturing van het aanbod.
- Het decreet en de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning maken geen onderscheid naar ouders. **Elke ouder heeft recht op opvoedingsondersteuning**.

De trefdagen

Één van de uitgangspunten in het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning is dus: **“Opvoedingsondersteuning is een recht voor alle ouders”**. Dit uitgangspunt zorgt ervoor dat de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning alert zijn voor signalen over hiaten in het aanbod en mogelijke uitsluiting. Zo kwamen ouders met een migratiegeschiedenis in beeld, wat aanleiding gaf tot de volgende **vragen**:

- *Hebben ouders met een migratiegeschiedenis toegang tot de opvoedingsondersteunende initiatieven? Worden ze bereikt?*
- *Welke drempels ervaren zij?*
- *Hebben zij meer of andere vragen, twijfels of spanningen bij de opvoeding van hun kinderen dan ouders zonder een migratiegeschiedenis?*
- *Moeten er inzake opvoedingsondersteuning bijkomende of bijzondere inspanningen gebeuren voor ouders met een migratiegeschiedenis? Zo ja: Wat en op welke manier? In de opvoedingsondersteunende dienstverlening en/of bij de organisaties die actief zijn m.b.t. ouders en gezinnen met een migratiegeschiedenis?*

Met deze vragen als uitgangspunt vormden de teams van Vlaamse coördinatoren van de vijf regio's in Vlaanderen **een werkgroep 'diversiteit en opvoedingsondersteuning'** om een project te ontwikkelen. De werkgroepleden gingen in overleg met:

- *EXPOO, het Vlaams Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning over de vraagstelling en de exploratie van onderzoek en de praktijk;*
- *het Kruispunt Migratie-Integratie, Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding, Foyer en ODiCe om ideeën en keuzes af te toetsen;*
- *de integratiecentra over het traject OO en de trefdagen;*
- *en Toemeka vzw voor het ontwikkelen van beeldmateriaal.*

Al gauw nam de werkgroep het initiatief om de **trefdagen** 'Opvoedingsondersteuning en migratie-integratie' te organiseren. Omwille van regio-specifieke kenmerken werd in elk van de vijf regio's een trefdag georganiseerd:

- op 18 januari voor West-Vlaanderen;
- op 7 februari voor Limburg;
- op 15 februari voor Vlaams-Brabant en Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- op 16 februari voor Oost-Vlaanderen;
- op 17 februari voor Antwerpen.

De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning faciliteerden dat organisaties/diensten/actoren die betrokken zijn op opvoedingsondersteuning enerzijds en op ouders met een migratiegeschiedenis anderzijds elkaar **ontmoetten** en (beter, in levende lijve) leerden kennen. Het uitwisselen van kennis, ervaringen en expertise met betrekking tot opvoedingsondersteuning en migratie-integratie had tot doel bruggen te slaan of te verstevigen tussen beiden en aanknopingspunten voor structureel overleg te verkennen.

De deelnemers konden kennis en ervaring **uitwisselen** over kansen, uitdagingen en drempels tijdens snelle, korte kennismakingen op de speeddating en aan de dialogotafels. Sprekers gaven toelichting bij uitgangspunten i.v.m. opvoedingsondersteuning, i.v.m. ouders met een migratiegeschiedenis en bij een literatuuroverzicht. Uiteraard was bij-, napraten en netwerken mogelijk tijdens de pauze, de lunch en op het einde van de dag.

Als toemaatje overhandigden de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning aan elke organisatie een verzameling **van vijf affiches en bijhorende brochure** met als titel: 'Opvoeden, je kan er over praten!'. Deze geven beelden weer over opvoeden in de levensfasen: 0 tot 3 jaar, 3 tot 6 jaar, 6 tot 12 jaar

en 12 tot 18 jaar; één affiche geeft thema's weer die in elke fase van toepassing zijn. De affiches zijn bedoeld als **eyecatcher** en **gespreksopener** voor ouders.

De trefdagen kenden een grote respons. Aan de vijf trefdagen samen namen 224 personen deel en dit vanuit uiteenlopende organisaties: kinderopvanginitiatieven, integratiecentra, stedelijke integratiediensten, OTA, Kind en Gezin, diversiteitscentra, Opvoedingswinkels, Gezinsbond, jeugddiensten, inloopteams, OCMW's, zelforganisaties van allochtonen, CLB's, CKG's, Kind en Preventie, CBE's, VGC, (onderwijs)opbouwwerk, wijkgezondheidscentra, sociaal huizen, tolkdiensten,....

Een literatuuroverzicht

Het Vlaams Expertisecentrum Opvoedingsondersteuning (EXPOO) verzamelde toonaangevende rapporten en documentatie in een literatuuroverzicht: "Opvoeding en opvoedingsondersteuning bij gezinnen met een migratiegeschiedenis". Een tiental Vlaamse en een dertigtal Nederlandse publicaties – betreffende voornamelijk Turkse en Marokkaanse gezinnen – werden onder de loep genomen met de focus op drie vragen:

- Hebben gezinnen met een migratiegeschiedenis vragen over opvoeden?
- Vinden gezinnen met een migratiegeschiedenis de weg naar opvoedingsondersteuning?
- Wat zijn aandachtspunten bij het ontwikkelen van een toegankelijk en betekenisvol aanbod?

De volledige themabundel is te downloaden op www.expoo.be.

Hierna volgen enkele bevindingen.

- *Anders dan in niet-westerse landen, zijn westerse landen de laatste jaren heel erg bewust met opvoeden en een verwetenschappelijking ervan bezig. Verschillen tussen westerse en niet-westerse culturen lijken zich te concentreren rond autonomie en conformiteit. Zelfbepaling en zelfstandigheid wordt doorgaans meer van belang geacht in westerse landen; aanpassing aan de eisen die de omgeving stelt doorgaans in niet-westerse samenlevingen. Maar dit geldt niet per definitie, er treden verschuivingen en mengvormen op.*
- *In westerse landen zijn er verschuivingen in de ouder-kind relatie. Ouders voeden hun kinderen meer in overleg en minder door het uitoefenen van macht op. De stijl verschuift van groepsgericht naar individualistische. Resultaat: toegenomen kind-gerichtheid en grotere autonomie voor jongeren. Gezinnen met een migratiegeschiedenis komen in een spanningsveld terecht: de opvoedingsstijl van het thuisland en de opvoedingsstijl in het huidige land.*
- *Veel ouders met een migratiegeschiedenis hebben dezelfde vragen over opvoeding als autochtone ouders, maar ook specifieke vragen, meer bepaald over het opvoeden in twee culturen.*
- *Uit de voornamelijk Nederlandse documenten blijkt dat het formeel aanbod opvoedingsondersteuning slecht toegankelijk is en een groot deel van de ouders met een migratiegeschiedenis niet bereikt. Dat heeft te maken met kenmerken van de doelgroep (bijv. taal, cultuurverschil, ...) maar ook met kenmerken van het aanbod.*

Uit de literatuur blijken spanningsvelden op vlak van:

- *Opvoedingswaarden en –doelen, nl. : autonomie en conformiteit*
- *Opvoedingsstijlen, nl.: opvoeden in overleg met de kinderen versus uitoefenen van macht; groepsgericht versus individualistisch opvoeden.*
- *Gelijke vragen maar ook specifieke over opvoeden in twee culturen*
- *Een kloof tussen vraag en aanbod*

In Vlaanderen is weinig onderzoek gedaan naar de toegang van het aanbod opvoedingsondersteuning voor ouders met een migratiegeschiedenis. Uit navraag bij onder andere het Kruispunt Migratie-Integratie en Ella vzw blijkt dat opvoedingsondersteuning geen afzonderlijk of prioritair thema is voor onderzoek.

Op weg naar een cultuursensitief aanbod opvoedingsondersteuning.

Om opvoedingsondersteuning verder uit te bouwen als een toegankelijk en betekenisvol aanbod voor 'alle' gezinnen met kinderen en jongeren, is het van belang dat organisaties een interculturaliseringsproces afleggen en dit integreren in hun denken en werken.

Aandachtspunten voor reflectie zijn bijvoorbeeld: de bekendmaking van het aanbod, een gerichte communicatie, een open en outreachende houding, locatie en uitstraling, de wijze van contact leggen en bejegening,...

Literatuur en vormingsinstellingen kunnen organisaties verder op weg helpen.

Kennis en ervaringen uit de migratie-integratie sector

Professionals betrokken bij migratie-integratie brachten informatie vanuit hun specifieke kennis en ervaringen.

- *De onthalande samenleving speelt een voorname rol voor het welbevinden van kinderen en jongeren.*
- *Er zijn (lokale) besturen, andere instanties en organisaties die vaststellen dat hun dienstverlening niet meer afgestemd is op een grote groep nieuwe burgers.*
- *Belgen met een niet-Belgische origine maken naargelang de gemeente een verschillend % van het totaal van de bevolking uit. Opmerkelijk is bijv. dat "Belgen van oorsprong" 44% van het totaal aantal Brusselaars uitmaken.*
- *De instroom nieuwkomers diversifieert*
- *Verschillende groepen hebben verschillende noden: bv. nieuwkomers/vluchtelingen hebben meer nood aan traumaverwerking; bij oudkomers van de 2de en 3de generatie heersen soms conflicten rond identiteit; bij gemengde gezinnen (nieuwkomers-oudkomers) kan het verschillend referentiekader van de ouders soms tot spanningen leiden.*
- *Er zijn groepen met een specifieke situatie: zoals Roma en mensen zonder wettig verblijf of met een precair verblijf.*

- *De bevolking met een Belgische origine is gemiddeld een stuk ouder dan deze met een niet-Belgische origine. In Brussel is er een verouderende eerste generatie mensen met een migratie-geschiedenis enerzijds en een demografische boom (verjonging) anderzijds*
- *Niet overal is er al een traditie van een etnisch-cultureel verenigingsleven. In Vlaams-Brabant bijv. ontstaan meer en meer zelforganisaties maar ze zijn klein en hebben meestal geen sterke organisatiestructuur.*
- *Ouders uit etnisch-culturele minderheidsgroepen kennen het aanbod op het vlak van opvoedings-ondersteuning niet (goed).*
- *Het bestaande aanbod bereikt ouders met een migratiegeschiedenis niet echt*
- *Het bestaande aanbod is niet echt toegankelijk wat betreft vorm: lezingen, boeken, sites,...*
- *Opvoedingsondersteuning is vooral een talige bezigheid (via folders, tips, website, advies, spreken over opvoeding met andere ouders...) die een rem zet op het bereiken van de doelgroep.*
- *Vanuit onderwijs wordt de vraag gesteld hoe er moet omgegaan worden met jongeren uit etnisch-culturele minderheidsgroepen en hun noden en hoe ouders kunnen betrokken worden.*
- *Ondersteuning van de opvoeding binnen onderwijs is geen aparte bezigheid van een project-uitvoerder binnen onderwijs.*
- *Ouders voelen zich vaak niet erkend in hun rol. Als er iets fout loopt, wordt de ouder eerder terecht gewezen dan gesteund en geresponsabiliseerd.*

Vanuit de migratie- integratiesector worden er voor de onthalende samenleving volgende uitdagingen geformuleerd:

- **bewust worden van effecten van uitsluiting, negatieve feedback, subtiele mechanismen op het welzijn van kinderen en jongeren.**
- **dienstverlening door besturen, andere instanties en organisaties afstemmen op een grote groep nieuwe burgers.**
- **op het vlak van sociale cohesie door de blijvende (diversifiëring van de) instroom van nieuwkomers**
- **verschillen in noden en groepen met een specifieke situatie vereisen verschillende en gespecialiseerde benaderingen**
- **op vlak van interculturalisering van de zorg door een verouderende groep/generatie en een jonge generatie.**
- **een sterke organisatiestructuur ontwikkelen bij recent gevormde zelforganisaties**
- **(betere) bekendmaking van (het aanbod aan) opvoedingsondersteuning**
- **ouders met een migratiegeschiedenis bereiken door opvoedingsondersteuning o.a. aan te bieden in contexten waar de ouders al komen. Onderwijs is bijv. een plaats om dat te doen**
- **een constructieve visie op taal en alternatieve communicatie**
- **alternatieve vormen van aanbod**
- **binnen onderwijs: omgaan met jongeren uit etnisch-culturele minderheidsgroepen en hun noden, hun ouders betrekken, ondersteuning van de opvoeding integreren in het communicatiebeleid van de school naar ouders en als attitude van leerkrachten**
- **ouders een gevoel van erkenning geven en steun bieden door met hen als volwaardige partners in dialoog te gaan**

Speeddaten

De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning wilden actoren betrokken bij ouders met een migratiegeschiedenis en bij opvoedingsondersteuning niet alleen samenbrengen maar ook effectief met elkaar laten kennismaken. Daarvoor organiseerden ze een speeddating, een moderne vorm van daten, waarbij verschillende mensen met elkaar kennismaken op een heel korte periode om te ervaren of er een match is of niet. De deelnemers aan de trefdagen tastten in een korte tijdsspanne bij een vijftal aanwezigen af of er een 'klik' was die nieuwsgierig maakte naar meer, naar verdere contacten.

Het speeddaten bleek voor veel deelnemers een goede aanzet om dit eerste contact zowel tijdens het verdere verloop van de trefdag maar ook daarna uit te diepen en verder te netwerken.

Dialogotafels

De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning organiseerden en begeleidden de dialogotafels om de deelnemers, experts ter zake, aan het woord te laten. Er werd gebrainstormd en kennis en ervaring uitgewisseld over opvoedingsondersteuning voor ouders met een migratiegeschiedenis, meer bepaald over de uitdagingen, kansen en drempels.

De rijke inbreng aan de dialogotafels door de experts zowel inzake opvoedingsondersteuning als inzake migratie-integratie kan herleid worden tot volgende thema's:

- taal/ communicatie
- de basishouding en manier van omgaan met ouders met een migratiegeschiedenis
- opvoedingsondersteuning aanbieden

Hierna volgt een greep uit bedenkingen en ideeën aangaande deze thema's bij de deelnemers aan de trefdagen.

Taal/ communicatie

- *opvoedingsondersteuning is nu vooral een talige bezigheid (via folders, tips, website, advies, spreken over opvoeding met andere ouders...) en daardoor een rem voor het bereiken van ouders met een migratiegeschiedenis.*
- *als het gaat over wat echt diep zit, echt raakt inzake opvoeden willen zowel de ouder als de ondersteuner zich uitdrukken in wat ze het best kennen/kunnen: de eigen taal.*
- *emoties uiten, erover praten gaat vlotter in de eigen taal*
- *de Nederlandse taal kennen maakt het gemakkelijker*
- *pushen om de taal van het nieuwe thuisland te spreken is niet de goede weg*
- *materiaal: er is te weinig aanbod in andere talen.*
- *meer werken met prenten, met pictogrammen, minder in taal en eenvoudige taal*
- *bij werken aan beeldvorming/communicatiemateriaal moet de doelgroep het uitgangspunt en de toetssteen zijn.*
- *Expoo zou hieromtrent expertise kunnen ontwikkelen*

- *communicatie is ruimer dan taal/praten, is ook handelen*
- *als ondersteuner zoeken naar een gemeenschappelijke taal*
- *communicatie op verschillende gebieden (taal, competenties vrijwilligers, uitsluitingsmechanismen,...)*
- *taal mag geen voorwaarde zijn voor het krijgen van ondersteuning*

De basishouding en manier van omgaan met ouders met een migratiegeschiedenis

- *gewoon het gesprek aangaan, verdiepende vragen stellen, een open blik hebben, m.a.w. een 'verwonderend' gesprek aangaan om confrontatie met andere gewoonten en tradities in beweging te zetten.*
- *vorming 'hoe omgaan met culturele verschillen' voor zowel medewerkers als vrijwilligers: neuzen in dezelfde richting*
- *niet van veronderstellingen uitgaan*
- *niet belerend zijn bij bijv. het informeren van ouders*
- *ouders met een migratiegeschiedenis betrekken, weten wat zij willen*
- *respect voor waarden, normen en tradities*
- *een niet - waarden gebonden houding*
- *detecteren van vragen, luisteren naar die vragen en van daaruit ondersteuning geven*
- *bij algemene beeldvorming en houding t.a.v. ouders met een migratiegeschiedenis spelen de media een rol*

Opvoedingsondersteuning aanbieden

- *is een verantwoordelijkheid voor alle niveau's in een organisatie*
- *opvoedingsondersteuning vraaggericht i.p.v. aanbodgericht aanbieden: behoeften exploreren*
- *vindplaatsgericht werken, in contexten waar de ouders al komen, bijv. Babelcafés op plaatsen waar ze reeds komen, oudercontacten in het onderwijs*
- *zelf naar de doelgroep gaan, ev. aan huis gaan*
- *meer buurtgericht werken, laagdrempelige ontmoetingsplaatsen creëren waar vertrouwensrelaties kunnen ontstaan*
- *nog meer variatie op vlak van vormen en functies van opvoedingsondersteuning*
- *ondersteuning van de opvoeding binnen onderwijs integreren in het communicatiebeleid van de school naar ouders en als attitude bij alle leerkrachten i.pl.v. een aparte bezigheid van een projectuitvoerder*
- *een brugfiguur, die de taal spreekt en bekend is met normen, waarden en tradities inschakelen*
- *meer samenwerken om te leren en af te stemmen*
- *Expoo zou ondersteuning en technieken kunnen toeleveren*

Enkele uitspraken

“De rol van de ondersteuner is niet te onderschatten. Vanuit een vertrouwenspositie kan je achterhalen welke noden er bij de doelgroep leven.”

“Ouders met en zonder een migratiegeschiedenis hebben gelijklopende opvoedingsvragen maar de migratiegeschiedenis is wel een extra dimensie.”

“Je mag mensen niet in hokjes stoppen. Via een open gesprek kom je beter te weten wat echt nodig is.”

“Alle ouders vinden het belangrijk dat kinderen opgroeien tot ‘competente volwassenen’. De invulling van dit begrip durft al eens te verschillen. Het is belangrijk deze mechanismen te begrijpen om mensen aan te kunnen spreken op hun echte talenten.”

“Mensen moeten zich vooral welkom en geaccepteerd voelen. Een klein woordje, een kort vraagje, een glimlach kan al volstaan. Dit is vaak een eerste noodzakelijke voorwaarde tot verdere integratie.”

“Als ouders met een migratiegeschiedenis je een vraag over opvoeden stellen, moet je hen als ouders zien en benaderen en niet hun migratiegeschiedenis op de eerste plaats zetten.”

Beeldmateriaal

Op het einde van de trefdag werd aan elke deelnemende organisatie een verzameling van vijf affiches en de bijhorende brochure met als titel ‘Opvoeden, je kan er over praten!’ overhandigd. Dit beeldmateriaal ontwikkelden de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning in samenwerking met Toemeka vzw.

Vier affiches geven beelden weer over opvoeden in de levensfasen: 0 tot 3 jaar, 3 tot 6 jaar, 6 tot 12 jaar en 12 tot 18 jaar; één affiche geeft thema’s weer die in elke fase van toepassing zijn. De affiches zijn bedoeld als eyecatcher en gespreksopener voor ouders. De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning verwachten dat de beelden dialoog over opvoeden tussen ouders onderling of tussen ouders en praktijkwerkers aanmoedigen en dat de diversiteit in de affiches de beelden voor veel ouders herkenbaar maakt.

De affiches zijn bedoeld om opgehangen te worden op een plaats in organisaties en diensten waar ouders en andere opvoeders over de vloer komen. Dit kan bijvoorbeeld een wachtruimte, een gesprekslokaal of een ontmoetingsruimte zijn.

De bijgaande brochure geeft enerzijds toelichting bij de beelden op de affiches. Elk beeld geeft een thema in verband met opvoeden weer. Waaraan elk beeld/thema kan doen denken is opgenomen als voorbeeld onder de vorm van trefwoorden. Maar de beelden, thema’s op de affiches kunnen ruim ingevuld en dus aangevuld worden. Het kan zijn dat een beeld bij een ouder zelfs een andere situatie, een ander onderwerp, een ander gevoel,... oproept dan het vooropgestelde thema: dit is ok! De affiche heeft gewerkt als eyecatcher en aangezet tot dialoog. Dit is voor de Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning het belangrijkste doel van de affiches.

De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning hebben alle vertrouwen in ouders en in ondersteuners om aan de beelden/thema’s betekenis te geven. De brochure kan dan actief gebruikt

worden als leidraad of als ondersteuning in gesprekken met ouders over opvoeding. De Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning hebben de keuze gemaakt om te prikkelen met beelden en weinig woorden te gebruiken en daarmee een toegankelijk instrument te bieden om over opvoeden te spreken met ouders met een migratiegeschiedenis of met ouders voor wie praten over opvoeden minder gemakkelijk is.

Het concept van de affiches met brochure en het idee om met beeld te triggeren sloeg aan. Ook na de tref-dagen was er zoveel vraag naar de affiches dat de volledige oplage (2500 ex.)verspreid is. Ook de poging om een begrip als "opvoeding" concreter te maken werd gewaardeerd. Dat de beelden en thema's aspecten in de onderscheiden levensfasen van 0 tot 18 jaar weergeven werd als een meerwaarde ervaren.

Wat hebben we geleerd, gecapteerd?

Op de trefdagen? De opkomst van 224 deelnemers aan de trefdagen toont aan dat het thema "opvoedingsondersteuning voor ouders met een migratiegeschiedenis " leeft bij uiteenlopende organisaties in Vlaanderen en dat er een nood is bij professionals om het daar samen over te hebben.

Uit literatuur? Uit onderzoek blijken er voor ouders met een migratiegeschiedenis spanningsvelden m.b.t. opvoedings-waarden, -doelen en -stijlen. Ze hebben in vergelijking met andere ouders gelijkaardige maar ook specifieke vragen en is er een kloof tussen vraag en aanbod.

In Vlaanderen is er weinig onderzoek gedaan over opvoedingsondersteuning voor ouders met een migratiegeschiedenis en het lijkt erop dat dit geen afzonderlijk of prioritair thema voor onderzoek wordt.

Voor organisaties wordt het afleggen van een interculturaliseringsproces belangrijk geacht. Reflectie over de bekendmaking van het aanbod, een gerichte communicatie, een open en outreachende houding, locatie en uitstraling, de wijze van contact leggen en bejegening,... dient in het denken en werken geïntegreerd te worden.

Bij de migratie- integratiesector? De onthalande samenleving wordt met veel uitdagingen geconfronteerd op vlak van bewustwording en leren omgaan met bijv. effecten op het welzijn van kinderen en jongeren, blijvende (diversifiëring van de) instroom van nieuwkomers, verschillen in noden en voor specifieke groepen, een verouderende groep/generatie tegenover een jonge generatie, het bereiken van ouders met een migratiegeschiedenis, taal en communicatie alsook onderwijs.

Bij het speeddaten? Door deze snelle vorm van contact leggen ontstaat een dynamiek maar ook betrokkenheid, die de deel-nemers aanzet om gericht verder contact te nemen.

Aan de dialoogtafels? Wanneer je mensen gestructureerd begeleidt doen ze hun inbreng, delen ze niet alleen hun visie, kennis en ervaring, maar worden gelijkenissen en tegenstellingen duidelijk. En dat stemt opnieuw tot nadenken en nood aan dialoog om af te stemmen.

Taal en communicatie

- opvoedingsondersteuning is nu vooral een talige bezigheid
- als het om emoties en gevoeligheden gaat, willen zowel de ouder als de ondersteuner zich uitdrukken in wat ze het best kennen/kunnen: de eigen taal
- communicatie is ruimer dan taal/praten, is ook handelen

De basishouding en manier van omgaan met ouders met een migratiegeschiedenis

- *een respectvolle en open houding, niet belerend*
- *luisteren naar de vragen van de ouders en van daaruit ondersteuning geven*

Opvoedingsondersteuning aanbieden

- *is een verantwoordelijkheid voor alle niveau's in een organisatie en in het onderwijs*
- *vraaggericht: behoeften exploreren*
- *vindplaatsgericht: waar de ouders al komen*
- *zelf naar de ouders gaan, ev. aan huis*
- *meer buurtgericht, ontmoetingsplaatsen creëren*
- *meer variatie in de ondersteuning: vormen en functies*
- *brugfiguren inschakelen*
- *samenwerken*

M.b.t. de affiches

Reacties bevestigen dat het concept van beelden en weinig woorden als eyecatcher en gespreksopener een schot in de roos is. Duidelijk maken, uitbeelden wat opvoeden voor de leeftijd van 0-18jaar kan inhouden, biedt houvast om over opvoedingsthema's te praten.

Besluit

Ouders met een migratiegeschiedenis hebben dezelfde vragen over opvoeding als andere ouders, maar ook wel specifieke vragen. In Vlaanderen blijkt onderzoek daarnaar geen prioriteit.

De kloof tussen vraag en aanbod wordt vooral toegeschreven aan taal/communicatie, houding/ manier van omgaan met ouders met een migratiegeschiedenis en kenmerken van het aanbod.

De blijvende (diversifiëring van de) instroom van nieuwkomers, verschillen in noden en bij specifieke groepen, een verouderende tegenover een jonge generatie, het bereiken van ouders, taal/ communicatie, onderwijs alsook effecten op het welzijn van kinderen/jongeren vormen een uitdaging voor al de geledingen van de onthalende samenleving, van diensten en organisaties en dwingen tot reflectie.

De mensen die in de dagelijkse praktijk van opvoedingsondersteuning of van migratie- integratie staan geven het signaal open te staan voor reflectie daarover, voor overleg, afstemming en samenwerking.

De trefdagen waren bedoeld als aftrap voor verder initiatief, maar de opdrachten van de teams van Vlaamse coördinatoren opvoedingsondersteuning inzake opvoedingsondersteuning doven in 2012 uit.

Zij bedanken de deelnemers aan de trefdagen voor het delen van hun expertise en hopen dat dit rapport kan bijdragen aan nieuwe of vervolginitiatieven voor ouders met een migratiegeschiedenis. Veel succes!

“Het initiatief dat jullie namen, de trefdag, is een heel goed instrument voor diensten, organisaties om zelf een groter netwerk rond dit thema te ontwikkelen.

Een voorbeeldje: naar aanleiding van de trefdag ben ik bij (...) langs geweest om samen na te denken over een voortraject voor ouders en peuters in kader van de instap in de kleuterschool. Zonder jullie initiatief zou ik dit niet gedaan hebben. Zo is ons eigen netwerk uitgebreid en leunt dit contact sterk aan bij wat wij te doen hebben. En dit is voor ons zinvol.

Door de trefdag leren we anderen kennen en kunnen we zelf op zoek gaan naar wat voor ons van doen is. Ik geloof zelf heel sterk in zo'n manier van werken. Jullie hebben de mensen samen gezet rond een thema en wij doen de rest”.

